

У ПОШУКАХ ШЧАСЦЯ

Пашка — адзін з тых нямногіх выпускнікоў, якія пасля школы не махнулі за блізка свет шукаць свайго шчасця, а засталіся ў роднай вёсцы. І, відаць, не прапалі б, калі б...

Некага з такіх хлопцаў падвзяла так званая зладзейка з наклейкай, а вось Пашу — залішня сарамліваасць. Пазбягаў ён, бедны, дзяўчат і толькі пасля сарака, пахаваўшы бацькоў, узяўся шукаць сваю палавінку. Дзе? Ну вядома ж, на сайтах знаёмстваў. На прыгажунь ды вялікіх разумніц ён не замахваўся: падбіраў маладзіц па сабе, смела вёў дыялогі. Да адной дык нават пад'ехаць збіраўся — пад Новы год... (Не маладзён, як быццам, а ўсё ж спадзяваўся на калядныя цуды).

І, трэба сказаць, не дарэмна. Аднойчы, позна павячэраўшы, ён ужо забурываўся ў ложа: уключыў тэлевізар, паглядзіў ката, неспадзеўкі адрамаў і таму аж падскочыў ад званка мабільніка. «Пашачка, — пачуў у трубцы гуллівы голас Анжэлы. — Я сама да цябе прыехала... Стаю на станцыі, мёрзну. Ты забярэш?»

Расхваляваны халасцяк у трусах забегав па хаце: заправіў ложа, прыбраў з вачэй брудны посуд, схаваў пад матрац календар з голымі дзеўкамі, наступіў на лапу кату, які таксама быў у шоку, бо ніколі не бачыў гаспадара такім узрушаным і потым з акна ва ўсе вочы глядзеў, як Пашка на старэнькім «Фольксвагене» выязджае з двара.

...Адзінокая фігурка на станцыі падалася яму не такой танкавай, як на фота. Усё астатняе ён разгледзець не паспеў: Анжэла абхапіла яго за шыю і прагна пацалавала, ад чаго ў жаніха закружылася галава, задрывалі рукі і ногі.

На драўляных, можна сказаць, ён вёў машыну, прапускаў Анжэлу ў хату. А распрануў і разгубіўся: стройнымі ў яго абранніцы былі хіба ногі. Усё астатняе перавышала бачанае ў камп'ютары як мінімум удвая. Але ж...

Госцю трэ было частаваць, а чым, — Пашка не ведаў. Стаў казаць, што не чакаў, што трымаецца посту, што ў халадзільніку «хіба мыш вісіць»...

— Ды не парся ты! Нясі днушку і нож, — супакоіла Анжэла і з невялічкай дамскай сумачкай дастала... бутэльку і кавалак сала.

Гаспадар прынёс талерку квашанай капусты, хлеб і слоік кампоту, на стол паставіў посуд, папярэдзіў, што амаль не п'е.

Анжэла ўгаворваць яго не стала: плюхнула ў чарку гарэлкі, выдала кароткае «Ну, за нас!», чокнулася з яго шклянкай з кампотам і па-заліхвацку выпіла.

Размова пацякла жывей, блізасць жанчыны, няхай і не той, што малявалася ў

думках, кружыла Пашкаву галаву. «Касела» тым часам і дама сэрца: усё нейкае глумства, нарэшце ўстала, памкнулася да Пашы з абдымкамі, але упала на канапу і... заснула. «Нічога, стамілася, намерзлася, — апраўдваў яе гаспадар, не заўважаўшы, што бутэлька амаль пустая. — Да раницы праспіцца».

З такой аптымістычнай думкай ён залез пад коўдру і як быццам стаў засынаць, але тут канапа скаланулася ад моцнага храпу. Кот з перапуду сігнуў з пакоя і зашыўся недзе ў кухні. Пашка накрыў галаву падушкай, але гэта не дапамагала. Прышлося ўстаць, пабудзіць Анжэлу, прымуціць павярнуцца на адзін бок, потым на другі...

Марны лёс, як той казаву: храп гучаў усё мацней і мацней.

Пад яго раскаты, адгараваўшы амаль да раницы, Пашка ўрэшце не вытрымаў — пабудзіў «спявачку», сказаў, што яму тэрмінова трэба ехаць, бо захварэла цётка, што па дарозе ён падвязе Анжэлу на цягнік...

Сонная госця спаўзла з канапы, укулілася ў машыну і зноўку гучна захрапла. Толькі пасадзіўшы яе ў вагон, Пашка з палёгкай уздыхнуў, даехаў да дома і ўжо там «адарваўся» — соладка заснуў...

Прачнуўся зноў ад звонка мабільніка:

— Пашачка, я дабралася, у мяне ўсё добра! — лапатала Анжэла. — Калі мы яшчэ раз сустрэнемся?

— Не ведаю, Анжэла... Дай мне ад гэтай сустрэчы адысці, — без цырымоній адрэзаў ён. Потым на ранейшае месца павесіў календар са стройнымі дзеўкамі і сказаў сам сабе: «Дрэнна без жонкі, але ж і з такой!...»

Кот толькі згодна муркнуў.

Алена Несцяронок, г. Докшыцы.

ДУРНІЯ ЖАРТЫ ПЛАЧУ ВАРТЫ

З маёй новай знаёмкай цікава і лёгка. Яна не скардзіцца на здароўе, надвор'е, цэны... У яе, нягледзячы на ўзрост (80 з хвостом), захаваліся і ясны розум, і гумар. Відаць, таму яе расказы пра перажытае можна слухаць гадзінамі. З адной жыццёвай прыгоды мы нядаўна ад душы пасмяяліся.

«Мне тады 26 было, — расказвала прыяцелька. — Сыночку — тры. Бацька яго, а мой, значыць, муж, трагічна загінуў, і я, каб заняць свае думкі, пазбыцца тугі, паступіла ў інстытут. Завочна вучылася ў Маскве, а працавала тут, у Мінску, тэлефаністкай.

Калектыў у нас быў жаночы, толькі начальнік — мужчына, гадоў пад пяцьдзясят. Тады вось такія пажылыя да дзяўчат, маладзейшых за сваіх дзяцей, — «клеіліся», не жаніліся. А калі, можа, дзе і было,

то — дакладна кажу — не лезлі ў тэлевізар, не выхваляліся тым на ўвесь белы свет... Хоць з катушак часам і з'язджалі.

У нас вось на рабоце быў пакойчык для адпачынку. Дзве канапкі стаялі. У вольны час там можна было пасядзець, пагутарыць, а як нам — дык лепей памаўчаць.

То расселіся мы неяк з дзяўчатамі, адпачываем, і раптам (што яму стрэліла?) на мяне «валіцца» Пятровіч, начальнік наш. Галоўнае, прыхінуўся, рукі мае за спіну завёў, трымае там ды прыгаворвае: «Вось і ўсё: не вырвешся». Я ў адказ: «Пусціце!» А ён, гад, не чуе... Я тады яшчэ раз: «Пусціце, бо дрэнна будзе!» «А што ты мне зробіш? — смяецца ён мне ў твар. — Анічога ж...»

Як разбярэ мяне злосць, як рвануся, як цапну яго з усёй сілы зубамі...

Ён аж падскочыў і рукі мае адпусціў.

А тут якраз чуем: «Выклікаем Мінск», «Выклікаем Мінск».

Мы з дзяўчатамі бягом на рабочыя месцы (што там з начальнікам — ужо не ў галаве)...

А назаўтра ён з'яўляецца на рабоце і з парога крычыць: «Дзе? Дзе гэта малое (я і праўда ростам не выйшла)?! Яна мне зараз адкажа за гэтую ноч!»

Абступілі яго дзяўчаты, пытаюць, што здарылася? А ён і расказвае: маўляў, дома было ўсё добра, пакуль ён не раздзёўся, пакуль жонка не ўбачыла крываваю «пячатку», прычым — на сцягне, вышэй за калена... Што тады пачалося! Рэўнасць, абразы, крык... «Разводам цяпер пагражае!» — кажа начальнік.

Дзяўчаты слухаюць, перажываюць ды глядзяць на мяне. А я і нагадваю, што папярэджвала, казала, што дрэнна будзе... А потым даю: «Вядзіце сюды сваю жонку. Мы ёй раскажам, як што было, а можа, і пакажам». — «Ты што — хочаш яшчэ раз мяне ўкусіць?» — узвіўся начальнік і як уджалены выбег з апаратнай.

...Трэба сказаць, — завяршыла расказ прыяцелька, — што з ягонага боку гэта была першая і апошняя вольнасць, якую ён дазволіў. Чалавека ж вельмі важна своечасова спыніць».

Што праўда, тое праўда. Аб гэтым і прымаўка наша гаворыць: хто гуляе з агнём, дагуляецца да попелу. Ці не так?

Любоў Чыгрынава, г. Мінск.

А ПЕЎНІК — НЯХАЙ СПЯВАЕ

Мяняюцца часы — мяняюцца і святы. У нашых продкаў былі спрадвечныя — Каляды, Вадохрышча, Вялікдзень, Сёмуха, у нас — болей савецкія.

У памяці, напрыклад, як святкавалі гадавіны ўтварэння СССР. У школе з гэтай нагоды ладзілі свайго роду парад: кожны клас прадстаўляў пэўную рэспубліку — адну з пятнаццаці. А матэрыялаў жа мала было: геаграфічны атлас, Вялікая савецкая энцыкла-

педыя, часопіс «Огонек» — вось і ўсё, бадай... Але ж вучні ўсё роўна стараліся: малявалі сцягі ды гербы, выпускалі насценгазеты, вучылі вершы, танцы, песні, з бабулінага саматканага палатна шылі спадніцы ды блузкі (то-бок нацыянальныя строі), запрашалі бацькоў, вяскоўцаў. Для ўсіх было свята! І ўсім цікава.

Не дзіва, што гэтая традыцыя жыла і потым, у час маёй далейшай вучобы — у педучылішчы, ва ўніверсітэце.

Але ж вось вучоба скончана. Я сама прыехала настаўнічаць у Гомель, у сярэдняю школу № 15, і пасля асенніх канікул ужо ведала, што на парадзе мой б «Б» будзе прадстаўляць Латвію.

З дапамогай бацькоў мы зрабілі фабрычны герб і сцяг, пашылі, можна сказаць, сапраўдныя нацыянальныя касцюмы, выпусцілі прыгожую насценгазету, развучылі танец, вершы. Да таго ж сяброўка Таццяна, з якой мы жылі ў адным пакоі інтэрната, вырасла ў Ліепай і дапамагла нам развучыць песню. Яна была вельмі знаёмкай і прастай: «Петушок, погромче пой, разбуди меня с зарей...», але ж мае вучні спявалі яе па-латышску.

У выніку наш клас перамог — заняў першае месца, атрымаў у падарунак вялікі торт...

Тым часам насталі канікулы, і вось неяк раз у нядзелю (гуляць дык гуляць!) мы з той самай сяброўкай з Ліепай вырашылі паабедкаць у рэстаране. Выспаліся, хораша прыбраліся, прыехалі, а там, што называецца, вось табе і гацаца: шыльда на дзвярах: «Абслугоўваецца замежная дэлегацыя».

Ім, карацей, добра, а нам што рабіць? Прыбраліся, як дурніцы... Есці хочацца...

Нібы адчуўшы гэта, дзверы перад намі раптам расчыняюцца, на парозе з'яўляецца адміністратар і запрашае... заходзіць. «Не за тых нас, мусіць, прымае, — думаю я і, што называецца, тармажу». А вось Таня мая ні аб чым не думае. Кажам: «Куртутэцы гайлітэ ман» (Петушок, погромче пой) і смела... кіруе да сталака.

Што мне застаецца? Адказваю: «Норітыне агрума» (Разбуди меня с зарей) ды крочу за ёю следам.

У гардэробе мы пакідаем сваю вопратку, займаем столік, дзе ўжо стаяць закускі, садзімся, спрабуем есці, хоць гэта і цяжка, бо смель разбірае ўсё больш і больш...

Карацей, да булёну з грэнкамі мы з сяброўкай так і не дайшлі: паклалі на столік грошы і з рогатам выскачылі на вуліцу, каб пасмяяцца яшчэ і там — тады... Ды і зараз...

У сэрцы маім аж да сёння жыве латвійская народная песенька пра пеўніка. Ён па-ранейшаму рана прачынаецца і тым самым будзіць мае самыя светлыя ўспаміны — пра маладыя гады... І пра свята, якога больш няма.

Наталля Сівак, в. Заполле, Чэрвеньскі раён.

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.

Неасабісты суб'ектыў

ДАРОГА ЖЫЦЦЯ? ЯК ПАШАНЦУЕ

Чаму ў кантэксце ДТЗ мы гаворым пра ахвяр і маўчым пра забойцаў?

З той памятнай сакавіцкай аварыі (я, здаецца, нават калісьці згадвала пра яе ў нейкім матэрыяле) мінула роўна пятнаццаць гадоў. Трэць пражытага часу прайшла, а ўсё помніцца, бы было ўчора. Нават гукі, пахі, уласнае адчуванне бяды, якая толькі цудам праскочыла міма, зусім побач, усяго за некалькі міліметраў, дыхнуўшы ў твар такой жудасцю, якую і ў самым кашмарным сне ўявіць не мог. І — як кантраст — звонкая вясновае раница, высокаяе неба, набрынялыя бярозы ў дарогах, нясмелы спеў жаўрука дзесьці ў сонечных промнях. Суцэльнае панаванне жыцця і тут жа — страшнае і незваротнае «больш няма». Бо маладога хлопца з машыны, якая ўрэзалася спачатку ў наш аўтобус, а потым у прыдарожнае тоўстае дрэва, ужо не было. Яго з легкавіка, больш падобнага на сплясканую бляшанку, ратавальнікі выразалі аўтагенам. У яго быў акрываўлены твар, а рукі, якія бязвольна звілі з насілак, былі празрыста-белыя, з тонкімі сінімі жылкамі.

Яго панеслі, а мы так і стаялі ля свайго аўтобуса — горатурысты, якія не даехалі да Кракава. Аўтобус быў разбіты ўшчэнт: ад удару ў ім высыпаліся ўсе шыбы, лопнула пярэдняе кола, быў скурочаны ўвесь перад. У глыбокі кювет мы не пакаціліся толькі цудам — выратавала тое самае кола, што лопнула: машына трывала «села» на асфальт. Калі б не гэта — спалохам, сінкамі ды драпінамі наўрад ці ўсё б абыйшлося. А так мы стаялі пад сакавіцкім блакітным небам — перапужаныя, у чужой краіне сярод чыстага поля, але — жывыя, а яго, накрытага з галавой, неслі ў машыну «хуткай», і белья бездапаможныя рукі хісталіся ў такт хады санітараў...

ПАСЛЯ шоку прыйшло разуменне, чаго ўдалося пазбегнуць, і ад гэтага стала яшчэ горш. Праз нейкі час нахлынула адчуванне палёгі і шчасця, і мы ўсе, у нейкай незвычайнай эйфарыі гаварылі-гаварылі, не могучы спыніцца, не слухаючы адно аднаго. Пра дрэнную дарогу, пра тое, на чым ехаць далей, пра лёс (дзякуй богу, яшчэ не суджана было). Пра хлопца, якога гэты самы лёс не пашкадаваў. (Знаў бы дзе павалішы, саломкі б падаслаў. А яго, небараку, бач як на трасе занесла.) Потым, калі паліцэйскія замаралі тармажны шлях, якога ў прыныцы і не было, калі дасталі з разбітай машыны спідометр, стрэлка якога застыла на адзнацы сто шэсцьдзесят, пра лёс ужо не гаварылі. Хмура назіралі за тым, як разгублена хадзілі ля таго дрэва сябры «гоншчыка», што прыехалі праз гадзіну пасля здарэння. (Пасля мы даведаліся, што загінулы хлопец, аб'язджаючы новую машыну, пабіўся з імі аб заклад, што выйсце максімальную хуткасць.) А калі прыехалі яго бацькі, і маці, заломваючы рукі, зазірала нам у вочы і распачна пыталася: «Як то было?», адна жанчына з нашых не вытрымала: «Як то было? Ваш сын ледзьве не забіў усіх нас — вось як то было!»...

З таго часу, чытаючы зводкі аб дарожна-транспартных здарэннях, я ў агульнай фразе пра колькасць ахвяр заўжды стараюся раздзяліць іх на ўласна ахвяр і на забойцаў. Таму што вельмі, вельмі рэдка ў аварыі вінаватая «непераадольная абставіна». Часцей за ўсё вінаватая канкрэтная асобна ўзятыя людзі. І няважна, што стала прычынай іх віны — выпітае спіртное, жаданне злавіць адрэналін, выціснуўшы педаль газу да максімуму, няўважлівасць або самаўпэўненасць — ад статусу забойцы гэта іх, па сутнасці, не вызваляе. Нават калі яны гінуць толькі самі, бо яны ж не думаюць такім чынам скончыць жыццё самагубствам, яны проста няўцяма, знянацку забіваюць чалавека — самога сябе. Часта разам з сабой яны цягнуць на той свет сваіх родных людзей, не нашмат радзей — людзей чужых, абсалютна незнаёмых і вінаватых толькі ў тым, што апынуліся з «гоншчыкам» у адным месцы ў адзін час...

Мы апошнім часам вельмі шмат гаворым пра тое, як папярэдзіць аварыі, як даць рады тым, хто п'яным садзіцца за руль або перавышае хуткасць. Пра штрафныя балы, вялікія грашовыя пакаранні, забіранне правоў. А я б у дадатак да ўсіх мер яшчэ і налепку на лабавое шкло парушальнікам наклеівала. З бачнымі здалёк літарамі, прыклееную так, каб і зубамі не ададраць. І надпіс на ёй які-небудзь страшны (як на пачках з цыгарэтамі навучыліся рабіць) нахшталь «Сце-ражыцеся! Я магу вас забіць!». Ці сеў бы хто ў машыну да такога? Ці захацеў бы сесці ў яе ён сам?

А пра тую даўнюю аварыю я вось чаму ўспомніла. Днямі былі агучаны папярэднія вынікі расследавання ДТЗ, у якім загінуў варатар футбольнага клуба «Віцебск», яго жонка і шасцігадовы сын. Па вчэрняй зімовай трасе машына, у якой знаходзілася двое малых дзяцей, імчала з хуткасцю 113 (!) кіламетраў у гадзіну, у выніку заносу выехала на сустрэчную паласу і ўрэзалася ў эвакуатар. Пры гэтым, як далікатна адзначае прадстаўнік следства, загінулы кіроўца хуткасны рэжым не парушаў — ехаць па той трасе можна аж на сем кіламетраў у гадзіну больш... Толькі наўрад ці гэты факт калі-небудзь стане суцяшэннем для трохгадовага сына футбаліста, які цудам застаўся жывым у той смертнай гонцы.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.

